

2011. DECEMBER 8. CSÜTÖRTÖK

JAKAB 3,1–12

MUZSNAI LÁSZLÓ

^{3,1}Ne sokan legyetek tanítók, testvéreim, tudván, hogy súlyosabb ítéletet fogunk kapni. ^{3,2}Sokat vétkezünk mindnyájan. De ha valaki szóban nem vétkezik, az tökéletes férfi, az meg tudja zabolázni az egész testét is. ^{3,3}A lovak szájába zabolát vetünk, hogy engedelmeskedjenek nekünk, és egész testüket irányítjuk. ^{3,4}Íme a hajók is, milyen nagyok és kemény szelektől hajtatnak, a legkisebb kormánylapáttal oda irányíthatnak, ahová a kormányos vágya akarja: ^{3,5}így a nyelv is kis tag, mégis nagy dolgokkal dicsekszik. ^{3,6}Íme, milyen kis tűz mekkora erdőt felgyújt: a nyelv is tűz, gonoszság teljessége, a nyelv tagjaink közé tartozik, mégis beszenyezi az egész testet s felgyújtja a lét kerekét és lángba borul a gyehehnától. ^{3,7}Mindenféle természet, vadállatoké és madaraké, csúszómászóké és a tengerben lévőké megszelídíthető és meg is szelídített az emberi természet által. ^{3,8}De a nyelvet senki sem tudja megszelídíteni az emberek közül: fékezhetetlenül gonosz, halálos méreggel teli. ^{3,9}Azzal áldjuk az Urat és Atyát, és azzal átkozzuk az Isten hasonlatosságára teremtett embert. Ugyanabból a szájból jön ki áldás és átok. Nem kellene, testvéreim, ennek így lenni. ^{3,11}A forrás tán csak nem csörgedeztet ugyanabból a nyílásból édeset és keserűt? ^{3,12}Talán csak nem hoz, testvéreim, a fügefafa olajbogyót és a szőlő fűgét? Sós forrás sem adhat édes vizet.

*

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Ez a szakasz a kimondott szó felelősségéről szól. Levélírónk a tanítók felelősségéből indul ki. Ha a tanító téved, akkor ez nemcsak a maga életében okozhat veszedelmet, hanem romlásba viheti hallgatóit is. Akkor valóban „a vak vezet

a világtalant, s mind a ketten a verembe esnek” (Mt 15,14). Talán erre a jézusi ígére gondolt Jakab, amikor arra inti a gyülekezet tagjait, hogy ne akarjanak mindenáron tanítók lenni a gyülekezetben.

A törvény tanítója, a rabbi nagy tekintélynek örvendett az ószövetségi gyülekezetben. Éppen ezért vonja Jézus felelősségre kora írástudóit olyan lángoló szavakkal (Mt 23,1–36). Az újszövetségi gyülekezetben is megbecsülésnek és tekintélynek örvendtek a tanítók. A gyülekezeti „tanítói” szolgálat egyike volt azoknak a kegyelmi ajándékoknak, amelyeket az Úr ajándékozott népének. A tanító egyike a gyülekezet vezetőinek (1Kor 12,28). E tanítók az egész gyülekezetet tanították Isten ígéjére, nem csak a gyermekeket.

* A szerző fordítása.

Nem szabad meggondolatlanul törekedni erre a szolgálatra, tanítja Jakab, aki maga is tanító lévén, ismeri e feladat terhét. Ezért foglalja saját magát is bele a figyelmeztetésbe: „szigorúbb megítélés alá fogunk esni!” Jakab azonban kiszélesíti a felelősség körét. Nem csupán az egyházi tanítók felelősségéről kíván szólni, hanem általában az emberi szó, a beszéd felelősségéről. S ebben részes a gyülekezet minden tagja. „Ha valaki szavaival nem hibázik, az igazi férfi” – ezzel gondolattal vezeti át gondolatfűzését. Az önuralom első lépcsője nyelvünk megfékezése. Aki nyelvére tud vigyázni, az egész „testét” kordában tudja tartani.

A 3–4. versekben említett példák is arra utalnak, hogy a szó mekkora hatalom – mert a gondolat hordozója. A szó: testet öltött gondolat. S az embert gondolatai és indulatai vezérlik. Ha ezeken úrrá tud lenni, akkor nyert ügye van, akkor kézben tudja tartani saját magát, az egész életét. Ezek a képek: a zabolával irányított ló és a kormánylapáttal kormányzott hajó a görög korabeli és klaszikus irodalomban is előfordulnak, s így valószínűleg Jakab olvasói előtt is közismertek voltak.

A következő gondolatot – a tűzről – azzal vezeti be Jakab, hogy „a nyelv is kicsiny tag, mégis sokra viszi”. S a nyelv képe átvezet a másik képhez, a lángnyelvéhez. Egy kis lángnyelv, gondatlanul, egész erdőt lángba boríthat. Tűz a nyelv is, mondja Jakab. Vagyis a nyelv képes az egész emberi életet, családban, társadalomban, népek között megrontani – ha rosszra használják. Az ember beszélő lény. Azért kapta ezt az ajándékot, hogy általa közösség, társalkodás jöjjön létre ember és ember között. Használni kell tehát – de jóra!

A 6. vers második fele feltárja a beszéd megromlásának a démoni hátterét. A bűnbeesés egy beszélgetéssel kezdődött. A kísértő beszédbe elegyedett az emberrel s ennek során kétségbe vonta, sőt meghazudtolta Istennek az emberhez intézett szavát. Közben pedig egy hazugsággal félrevezette az embert. Az ember pedig válaszolt a kísértő szóra, s közben maga is hozzájárult Isten ígéjének elferdítéséhez. Ezzel az ember megrontotta azt a legfelségesebb lehetőséget, amit a szó ajándékával kapott: hogy nemcsak meghallhatja, hanem maga is továbbmondhatja Isten ígétjét.

A 6. vers második felében sajátos fordulat ez a kifejezés, hogy a nyelv „lángra gyújtja életünk egész folyását”. Szószerinti fordítása ugyanis így hangzik: „lángra gyújtja a lét kerekét”. A legtöbb kutató a formulát indiai eredetűnek tartja, amely görög közvetítéssel juthatott el a zsidó gondolkodásba, s így vette át Jakab is. A hindu vallásbölcseletben van szó a „lét kerekéről”, a folytonos újjászületések körfolyamáról. A lélekvándorlás gondolata azonban teljesen idegen az ószövetségi gondolkodástól. A hindu szemlélet a test és lélek ellentétében gondolkodik, s szörnyű sorsnak ítéli a halhatatlan léleknek mindig új testbe költözését – a megváltás tulajdonképpen akkor következik be, ha a folyamatnak vége szakad.

Ezzel szemben az Ószövetség az embert a test-lélek felbonthatatlan egységében látja. Nem előlni akarja a testet, hanem uralkodni rajta s Isten szerszámává szentelni. Jakab ebben a bibliai szemléletben gyökerezik.

A 6. vers sötét képpel zárul: a bűntől megrontott emberi beszéd, miután lángba borította az egész életet, végül maga is áldozatul esik az elszabadított démoni erőknek. A bűnnek az a természete, hogy mintegy önmagát emészti meg. Az eredetiben álló „geenna” kifejezés, a héber gé hinnom=Hinnom völgye (Neh 11,30) völgyszakasz Jeruzsálemtől délre. A Jézus korabeli zsidóság hite szerint itt, ebben a sötét szurdokban fog végbemenni az utolsó ítélet alkalmával a gonoszok megítéltetése és örök tűzre vettetése.

A 7–8. vers új képet hoz fel az emberi nyelv, vagyis a beszéd fékezhetetlenségére. E felsorolás sorrendje és beosztása emlékeztet az ún. Teremtéstörténet (1Móz 1) hasonló felsorolására. A kép mondanivalója mindemellett kétségtelenül világos és megrendítő: a vadállatokat lebírja az ember, de a saját nyelvével nem bír.

A 8. vers második fele azt állítja a nyelvről, hogy az „tele van halálos méreggel”. A gonosz szó az élet tapasztalata szerint valóban halált hozó lehet.

A szakasz utolsó verseiben levélírónk rámutat az emberi beszéd nagy lehetőségeire s arra a szomorú tényre, hogy ezzel szinte egyidejűleg mily gonosz célokra is használják sokan. Az emberi beszéd a legellentétebb tartalmak hordozója lehet – áldhatunk és átkozhatunk vele. Figyelemreméltó, hogy Jakab azt mondja: ugyanazzal a szájjal áldjuk Istent és átkozzuk az Isten képére teremtett embert. Istent nem lehet másképp dicsérni, mint a felebarát szeretete által. Minden emberben – elrejtetten – Jézus Krisztus lép elénk. Aki az embert átkozza, gyűlöli, megveti, megöli – mindezt Krisztussal teszi. De Isten dicsőségének nincsen szüksége az emberi bűnösségre, hogy abból annál fényesebben kiemelkedjék.

Tanítását ismét egy hasonlattal szemlélteti Jakab. Ugyanaz a forrás nem áraszthat magából egyidejűleg sós, illetve keserű, majd édes, tehát iható vizet. A füge és szőlő példája is arra emlékeztet, amit Jézus a hamis prófétáktól óvó beszédében mondott (Mt 7,16).

Nagy a felelőssége a gyülekezet tanítóinak. Az óvodától kezdve az egyetemig pedagógusok keze alatt nevedünk. Egy jó tanár egy egész életre hasznos indítást adhat a diáknak. Türelme, tudása, embersége mély hatást gyakorol a fiatalra. Egész életében merít belőle. A jó pedagógusok nem látványos eredményeket érnek el az életben, de tanítványaik lelkében örök nyomokat hagynak. Nem

kirakatba való, de annál értékesebb a munkájuk: a lelkek őrei ők, csendben, szinte észrevétlenül végzik áldásos tevékenységüket. Lehet, hogy nincsenek megfizetve, de nem azért végzik azt, ami rájuk bízott. Érzik, hogy a fizetség tanítványaik eredményei, sikerei az életben. Nem magukért, a jövőnek dolgoznak. Valóban „a nemzet napszámosai” ők. Munkájuk sikere nem pénzben mérhető, hanem tanítványaik emberségén, helytállásán az életben.

Ne legyetek sokan tanítók, mert szigorúbb elbírálásban lesz részünk. Akik a lelkek frontján végzik tevékenységüket, nem látványos munkát végeznek, de annál maradandóbbat. Ezért gondolja meg mindenki, hogy vállalja-e az ezzel járó felelősséget. A tanár a szavak embere. Jakab nagyon jól tudja, hogy mit vállal az, aki a gyülekezetben igehirdetéssel keresi meg a kenyerét. A szó a munkaeszköze, amivel tanít, de fegyelmez is. Abban az időben ez a két foglalkozás: lelkész és tanító nem vált szét annyira egymástól. Talán a legutóbbi idők nagy merénylete volt az, hogy a kettőt szöges ellentétbe állította egymással. S ez még szembetűnőbb volt, amikor a templomot és az iskolát láttatta kibékíthetetlen ellentétben. Pedig mindkettő az emberi szellem, az emberi lélek alakító műhelye. Egészséges társadalomban összhang van hazafias szellem és üdvözült lélek frontján.

De nemcsak a lelkészekre és tanárookra vonatkozik ez az intelem, – jóllehet példamutatásuk az összes emberre kihat –, hanem minden keresztyénre. Aki nyelve felett úr, az minden tekintetben fegyelmezett ember. A természetben is arra törekszünk, hogy erőit céltudatosan az ember szolgálatába állítsuk. A lovak szájában a zabla, a tengeri hajók esetében a kormánylapát a természeti nyers erők megfékezését célozza.

Vajon mi történik akkor, ha ezek az erők zabolátlanná válnak, kiszabadulnak az emberi ellenőrzés alól? A tűz, nemcsak barátja lehet az embernek, de hatalmas erdőtüzeket is okozhat. Elég egy kis figyelmetlenség, hogy a parázs lánggra lobbanjon. S egész erdő lesz enyészet martalékává. A tűzoltók napokig sőt hetekig küzdenek vele. Így vagyunk a nyelvvel is. Ha nem vigyázunk rá, önállósítja magát. Gonoszság veszi hatalmába, s addig meddig ingerkedik, mígnem maga is belobban, de akkor már a pokol/gyehenna tüzétől.

A vadállatok, de mindenféle állat megszelídíthető. Az állatkertek bárhol a világon ezzel büszkélkednek. De a nyelvvel nem bír senki: fékezhetetlenül gonosz az, halálos mérég van benne (Zsolt

140,4; Róm 3,13c). Pedig ez az istentisztelet eszköze. S mégis az Isten teremtette embert átkozzuk vele. Nem helyes, hogy ugyanazzal a szájjal mondunk áldást és szórunk átkokat. Ez a természetben, ahol Isten teremtette rend uralkodik, nem fordul elő. A gyümölcsfa fajtájának megfelelő termést hoz, a forrás sem változtatja a vizének ízét! Csak az ember képes arra, hogy miközben áldja az Istent, egyúttal teremtményét, az embert, átkozza. Nem kellene ennek így lenni!